

No 51.

*Af herr **Lundeberg**, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till ändring i grufvestadgan i fråga om dispositionsrätten öfver mineralfyndigheter å viss kronojord, m. m.*

De skäl, hvilka uti till 1889 års Riksdag afgifven motion anfördes för förändring af grufvestadgan i den riktning, att staten skulle tillförsäkras möjlighet att vid inmutning af malmfyndigheter kunna komma i åtnjutande af med grufbrytningen förenade fördelar, hafva fortfarande, enligt mitt förmenande, full giltighet, samt hafva än mer vunnit i styrka af sedan förlidet år inträdda förhållanden.

Så hafva enligt benäget lemnade uppgifter blifvit under år 1889 inom Norrbotten lagde 33 utmål, hvaraf 17 för jernmalmsfyndigheter och 16 för andra fyndigheter. — Under samma tid hafva utfärdats 247 mutsedlar, hvaraf 217 å jernmalmsfyndigheter. Rörande 44 af dessa äro dock inmutarne jemlikt Kongl. Maj:ts kungörelse af den 19 augusti 1889 förpligtade att underkasta sig de bestämmelser angående jordegareandelen, hvilka kunna komma att blifva utfärdade.

Förestående siffror bestyrka än mera det förut kända förhållandet att inom nordliga delen af vårt land finnas ymniga tillgångar af malmfyndigheter, hvarjemte oförtydbart framgår det tilltagande intresset hos enskilde att söka komma i besittning af dessa fyndigheter, ett intresse,

som helt naturligt ökats i samma mån, som utsigterna växa för erhållande af lättade kommunikationer och i sammanhang dermed lättare afsättning för malmerna.

Efter all anledning får detta intresse en ytterligare näring af den lyftning inom jernmarknaden, som sedan slutet af förra året inträdt inom de flesta länder, och som manat jernhandteringens idkare att kollationera sina tillgångar af jernmalm. Denna undersökning har visat, att tillgångarne i de hittills kända grufvor, hvarifrån köpmalm hufvudsakligen erhållits, på ett betänkligt sätt minskats och snart nog blifva uttömda, ett förhållande som mer än förut fäst uppmärksamheten vid de inom öfre delen af Norrland befintliga rika malmfyndigheterna, hvilka inom en ej aflägsen framtid måste blifva af största betydelse för fyllande af de större jernproducerande ländernas behof af köpmalm.

Hafva dessa vårt lands stora naturrikedomar för fosterlandsvännen varit en anledning till glada förhoppningar för vårt fäderneslands framtida utveckling och välstånd, så har likväl dispositionen af desamma ej hittills motsvarat dessa förhoppningar och önskningsar. Väl är nemligen känt, att det bolag, som egt de mest betydande af de inom Norrbotten hittills kända malmfälten, på senare tider icke allenast icke begagnat dem för bergsbruksrörelse inom Sverige, hvilket väl borde hafva varit hufvudvilkoret för afgiftsfritt upplåtande till enskilde af statens värdefulla domäner, utan tvärt om, i strid mot detta intresse, afstått brytningsrätten i grufvorna till ett utländskt jernvägsbolag, hviket med grufbrytningen ej haft annat mål, än att medelst export och försäljning af malmerna söka betrygga sitt jernvägsföretag. Hade grufegarne vetat att genom den af dem gjorda upplåtelsen tillförsäkra sig en skälig afkomst af malmbrytningen, så skulle visserligen mindre varit att säga om denna malmexport. Den hade då kunnat förutsättas medföra åtminstone någon nytta för vårt land, då den skulle hafva satt grufegarne i tillfälle att med det vunna öfverskottet på ett eller annat sätt verka till gagn för den bygd, hvarifrån detsamma vunnits, om man ock härutinnan ej varit berättigad att hafva så stora förväntningar, enär grufvorna till hufvudsakligaste del egas af utländske män, hvilka endast af formella skäl använda svenske män såsom styrelse. Den afgift af ungefär 1½ öre per centner, som tillfallit grufegarne, är emellertid så obetydlig, att för visso kan påstås, att ifrågavarande vårt lands naturrikedomar i hvarje fall gått ut ur landet, utan att för detsamma medföra någon som helst motsvarighet i ökad välstånd eller kapitalförbättring, ett förhållande så beklagligt, att endast detta borde vara en kraftig maning till grufvelagstiftningens ordnande i den rigt-

ning, att utländske undersåtar blifva förbjudna att inom vårt land besitta grufvor och idka grufdrift, detta så mycket hellre som det nu anförda exemplet ej är det enda beviset på, huru svenska grufvor sköflas af utländingar, utan att något kapitalutbyte tillföres vårt land.

Sammanställas dessa nu nämnda faktorer: den enskildes intresse att förvärfva sig monopol på dessa vårt lands ypperliga naturrikedomar, den enskildes, som det vill synas, oförmåga att på ett för landet gagneligt sätt tillgodogöra desamma, samt vissheten derom, att behovet af köpmalm inom de jernproducerande länderna är större, än att det i en snar framtid kan fyllas, om icke malmerna i det nordliga Sverige blifva därför disponibla, framställer sig osökt den frågan, huru vida icke nu gällande grufvestadga borde undergå revision samt ändringar i densamma vidtagas i här ofvan angifna syfte, och äfven, huru vida det icke kunde för vårt land vara fördelaktigast samt bäst befordra en lugn utredning af hithörande förhållanden, om staten ensam hade dispositionsrätten af å kronojord befintliga malmfyndigheter, hvilka ännu icke blifvit inmutade, intill dess grufvelagstiftningen blifvit ordnad på ett sådant sätt, att staten vid upplåtelse af dess malmfyndigheter till enskilde kan förskaffa sig bästa garantier för, att grufdriften inom desamma ordnas och bedrifves på det för statens intressen och ändamål mest gagnande sätt.

Åtgärder i detta syfte äro så mycket mera påkallade, som, derest staten skulle — vare sig genom grufvors söning eller annorledes — komma i besittning af å dess marker belägna gruffält, hvilken enskild person som helst genast derefter skulle kunna, med stöd af nu gällande grufvestadga, verkställa inmutning af gruffälten, samt staten sålunda å nyo skulle gå miste om sin återförvärfvade egendom.

För en förändring af grufvestadgan talar äfven det förhållandet, att en del mineralier, hvilka vid grufvestadgans fastställande ansågos såsom värdelösa samt till och med skadliga för bergshandteringen, numera, med den utveckling vetenskap och teknik vunnit, blifvit beaktansvärda samt delvis äro så värdefulla, att de i vissa fall hafva större värde än jernmalm. Dessa mineraliers tillgodogörande bör sålunda äfven blifva föremål för lagstiftningens omsorger och bestämmelser.

I sammanhang med förestående tillåter jag mig erinra, att, sedan 1872 års Riksdag begärt grufvestadgans omarbetning, särskildt i fråga om stenkol, fann Kongl. Maj:t lämpligt att under den 24 maj 1872 förordna, att, till dess annorlunda kunde blifva stadgadt, mutsedlar å stenkolfyndigheter icke finge utfärdas. De skäl, som nu föreligga för förbud tills vidare af inmutning å kronans marker, äro utan allt tvifvel fullt

ut så giltiga som de, hvilka gälde för Kongl. Maj:ts omnämnda förbud för mutsedlars utfärdande å stenkolsfyndigheter samt berättiga till skyndsamma åtgärders vidtagande.

Med anledning af hvad sålunda blifvit anfördt får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla:

1:o) att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för nästkommande Riksdag framlägga förslag om sådan ändring i nu gällande grufvestadga, att malm och andra mineralfyndigheter, hvilka efter ändringens fastställande upptäckas å kronojord, som ej är under ständig besittningsrätt upplåten, må på för staten gagneligaste sätt kunna disponeras; samt

2:o) att Kongl. Maj:t ville förbjuda all inmutning af malmfyndigheter å sådan kronojord, som i föregående moment omförmäles, intill dess ändringar i ofvannämnda syfte blifvit i grufvestadgan vidtagna.

Om remiss till Första Kammarens tillfälliga utskott n:o 1 anhålles.

Stockholm den 23 april 1890.

Chr. Lundeberg.